

El destorbava el silenci? Passà molt temps de genolls,
i va veure l'amor en una fosca corona
d'espines enceses, i un arbre d'hivern
tot daurat amb el fruit del cos d'un home.

Obrim aquest número de «Qüestions de Vida Cristiana» amb aquests versos tan bells de R. S. Thomas agenollat davant l'arbre de la Creu. Perquè quan triàrem el silenci com a tema per a la nostra revista vam saber d'immediat que la poesia seria la protagonista d'aquest número. Hi explorem les relacions entre silenci i paradoxa en la poesia de Màrius Sampere, i entre silenci i memòria en la de Sant Joan de la Creu. Escoltem Gemma Gorga: «El *Càntic dels càntics* de la Bíblia, fra Joan se'l sabia de memòria! Gràcies a aquesta memòria, quan és empresonat i tancat a les fosques, dins el silenci de la cel·la, fra Joan està sol però no ho està. Nosaltres sí que ens sentiríem sols, perquè no recordem res. Però ell té tota la poesia apresada, la duu incorporada.»

La poesia és, de sempre, un desafiament a la sentència de Wittgenstein: «D'allò que no es pot parlar, cal guardar-ne silenci.» A l'empara d'aquesta pregunta, Oriol Izquierdo desplega un apassionant diàleg entre Carles Riba i Joan Maragall sobre les raons íntimes de la veu del poeta per trencar el silenci. I Francesc Torralba fa conversar amb precisió les veus de Ludwig Wittgenstein i Søren Kierkegaard: «¿Per què podem parlar de Déu? ¿Per què podem parlar d'allò que no es pot parlar? Perquè Déu ha parlat de si mateix i, en fer-ho, no solament s'ha donat a conèixer ell, sinó, també, la naturalesa de l'ésser humà.»

També en el marc de l'obra del filòsof vienès podem llegir la meditació d'Eduard Cairòl sobre el silenci en les arts plàstiques, de quina manera la pintura ha il·lustrat el silenci des de l'antiguitat egípcia i grega fins a la *pintura muda* de la modernitat. I ens deixem emportar per les imatges de la pel·lícula *Shoah*, sobre la destrucció dels jueus europeus per part del règim nazi, i per la veu del seu director Claude

Lanzmann quan proclama que en el cinema no hi ha res que sigui indicible: allò que no pot ser vist cal mostrar-ho amb imatges.

Quins són els silencis de la ciència?, es pregunta David Jou: «En el segle xx, la ciència és novament conscient dels seus silencis: la indecidibilitat matemàtica, l'indeterminisme quàntic, la impredictibilitat del caos determinista, posen de manifest silencis implícits en el marc de la ciència mateixa.»

Tanmateix, parlem del silenci en una societat que ha després de fer silenci. Com trobar-hi espais on el soroll s'aturi? Com educar-hi al silenci i la interioritat? Són les preguntes que es planteja Lluís Ylla, un repte que ho és individualment per a les persones, però també pot ser plantejat a nivell d'una aula, d'un centre escolar. Pot pensar-se un plantejament educatiu que, de manera continuada, al llarg dels anys incorpori als aprenentatges el silenci i el cultiu de la interioritat?

El silenci de la interioritat, o el de la pregària personal, són diferents del de la litúrgia, perquè es tracta d'una pregària pública, on el silenci hi està orientat al bé comú. Escoltem Teresa Forcades: “El silenci litúrgic per excel·lència es produeix en l'eucaristia, en el moment de la consagració del pa i el vi. El prevere pronuncia les paraules de Jesús: *‘Preneu i mengeu-ne tots. Això és el meu cos, entregat per vosaltres’*, a continuació, fa una pausa i s’agenolla. Després segueix: *‘Preneu i beveu-ne tots. Aquest és el calze de la meva sang, la sang de l’aliança nova i eterna vessada per vosaltres i per tots els homes en remissió dels pecats. Feu això que és el meu memorial’*. En acabar de pronunciar aquestes paraules, el prevere fa una altra pausa i es torna a agenollar. Aquestes dues pauses, aquests dos breus silencis, són els més densos i significatius de la litúrgia cristiana. En ells es concentra el ‘servei’, el ‘treball públic’, el treball a favor del poble de Jesús, que és Déu mateix. Aquest servei, la litúrgia per excel·lència, és auto-donació: *‘Ningú no té un amor més gran que qui dona la vida pels seus amics’* (Jo 15,13). Déu ho ha fet. El prevere fa una doble genuflectió davant d’aquest acte d’amor que s’actualitza en la litúrgia i que ens interpel·la a actualitzar-lo en la pròpia vida.”